

SAMHANDLINGSREFORM – KOMMUNEREFORM?

Under og like etter valgkampen har det (igjen) vært en viss debatt om kommunestrukturen i Norge. Og særlig har helseministerens samhandlingsreform (se 'Helserådet' nr. 9/09) vært trukket frem som mulig brekkstang for til og med å få til kommunesammenslutninger i Norge (frivillig eller ikke frivillig).

Vi gjengir i dagens nummer av 'Helserådet' fire artikler fra bladet Kommunal Rapport som viser litt av stemningen ute i kommunene og blant rikspolitikerne. Artiklene gjengis i sin helhet. Det er journalist Jan Inge Krossli som har skrevet artiklene.

Bladet Kommunal Rapport er for øvrig en meget interessant publikasjon som flere av de ansatte i helsevesenet burde interessere seg for, enten de arbeider i kommune eller stat. Snart finner vi igjen helsearbeidere i fylkeskommunen, også. Kfr. den såkalte *forvaltningsreformen*. Ansatte her vil helt sikkert også finne ting av interesse både i 'Helserådet' og i Kommunal Rapport!

Red.

LOKALPOLITIKERNE ØNSKER FÆRRE KOMMUNER

Et massivt flertall på 80 prosent av lokalpolitikere mener flere kommuner bør slå seg sammen, viser en ny overraskende måling.

Av Jan Inge Krossli,
26. august 2009

For første gang er holdningen til kommunesammenslåing målt blant et bredt utvalg lokalt folkevalgte, ikke bare ordførere og rådmenn. 1.500 medlemmer av landets kommunestyre har svart på undersøkelsen NorgesBarometeret har gjennomført for Kommunal Rapport.

Resultatene er oppsiktsvekkende. Kommunestyrerepresentanter er blitt regnet som bremser mot å slå sammen kommuner, og særlig motstandere av å gjøre dette med tvang. Denne målingen viser at det er sterk støtte til begge deler.

- * 48 prosent av lokalpolitikere mener flere kommuner bør slå seg sammen, men at det bør skje frivillig.
- * 33 prosent vil gi Stortinget mulighet til å vedta sammenslåing med tvang.
- * 19 prosent mener interkommunalt samarbeid er tilstrekkelig.

Mens til sammen 80 prosent av kommunestyremedlemmene ønsker færre kommuner, har tidligere undersøkelser blant ordførere bare gitt et knapt flertall for dette.

Tydlig uttrykk

Debatten om kommunestruktur er blitt særlig aktuell med regjeringens forslag til helsereform, som det er bred politisk støtte til. Helsereformen vil gi kommunene nye, store oppgaver.

En omfattende kommunereform står på programmet for alle de fire borgerlige partiene.

Venstre-leder Lars Sponheim mener den nye målingen er et tydelig uttrykk for det han hører fra lokalpolitikere rundt om i landet.

– Stadig flere sier at det må skje noe hvis kommunene skal kunne gi befolkningen gode tjenester i framtida, og rekruttere de fagfolkene som trengs. I en anonym undersøkelse som dette tør nok enda flere si det de mener, sier han til Kommunal Rapport.

På borgerlig side støtter over 90 prosent i Høyre, Venstre og Frp en kommunereform. I de borgerlige partiene samlet er det også stor oppslutning (44 prosent) om at dette kan skje med tvang. I Høyre er det så mange som 57 prosent som mener det.

Partiene

Målingen viser at den rødgrønne regjeringen er i utakt med sine lokalt folkevalgte når den ikke stimulerer mer aktivt til kommunesammenslåinger.

Frivillighetslinjen står sterkt i Sp, der bare 4 prosent er åpne for sammenslåing med tvang. Men så mange som 53 prosent av partiets kommunestyrerepresentanter mener flere kommuner bør slå seg sammen. I Ap og SV er tilhengerne enda flere, og om lag en av fire er for tvang.

Sp-topp i Sør-Trøndelag, Ola Borten Moe, åpnet i forrige uke for å slå sammen kommuner med tvang. Nå understreker han at frivillighet er det beste.

– Jeg er godt fornøyd med at det er flertall for både kommunesammenslåinger og frivillighet. Veldig mange lokalt ser at de strukturene vi har i dag ikke nødvendigvis er de riktige for framtida. Oppgavene blir mer krevende. Ny og bedre kommunikasjon gjør at naturlige grenser ikke lenger er det, sier Borten Moe.

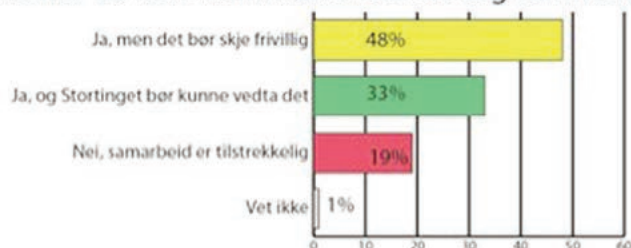
– Er dette et signal til regjeringen om å stimulere mer aktivt til kommunesammenslåinger?

– Vi vil stimulere til mer samarbeid gjennom helsereformen. Så tror jeg det beste er at det går opp for folk sjøl at sammenslåing kan være en god løsning.

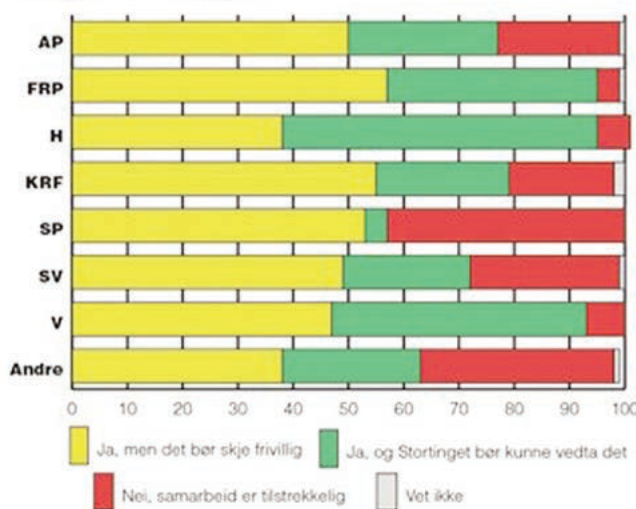
– Denne målingen viser vel at det har gått opp for lokalpolitikerne. De ønsker kanskje mer drahjelp fra sentrale myndigheter?

– Det får de nok ikke fra oss, sier Borten Moe.

Mener du flere kommuner bør slå seg sammen

Mener du flere kommuner bør slå seg sammen? - etter partitilhørighet

Målingen

* NorgesBarometeret er et meningsmålingsbyrå spesialisert på Kommune-Norge.

* Har tidligere gjennomført målinger blant ordførere og rådmenn. Starter nå i tillegg FolkevalgtBarometeret blant kommunestyremedlemmer.

* Undersøkelsen er gjennomført elektronisk i perioden 12.-18. august.

* 3.117 tilfeldig utvalgte lokalpolitikere har fått tilsendt undersøkelsen, hele 1.505 har svart. Feilmarginen er lav, bare 1,2 prosent. Undersøkelsen er vektet i forhold til resultatet av kommunevalget i 2007.

* Spørsmålet som ble stilt: "Det pågår en debatt om sammenslåing av kommuner. Et sentralt argument for å endre kommunestrukturen er at regjeringen i samhandlingsreformen foreslår å overføre store helseoppgaver og penger til kommunene. Mener du flere kommuner bør slå seg sammen?"

Denne artikkelen sto på trykk i Kommunal Rapports papirutgave nr. 26/2009.

Referansekode i 'Helserådet': OLE 2009 – 3

Stikkord: Kommunereform. Kommunesammenslutning.

VIL HA KOMMUNEREFORM PÅ FIRE ÅR

Venstre-leder Lars Sponheim vil gjennomføre en omfattende kommunereform i dansk tempo - i løpet av fire år.

Av Jan Inge Krossli.
25. august 2009

Direkte inn på mobiltelefon tegner Sponheim kommunekartet i Hardanger på nytt overfor Kommunal Rapport.

– Jeg kjører bil gjennom min nabokommune Granvin nå, som har rundt 1.000 innbyggere. Omtrent det samme har Eidfjord, mens Ulvik har litt flere og Ullensvang rundt 3.000. Når Hardangerbrua står ferdig, vil du bruke 10-15 minutter derfra til rådhuset i disse kommunene. Disse bør bli én kommune.

– Hva med resten av Hordaland?

– Nei, det er et viktig poeng med denne reformen at kommunene skal få velge hvem de vil slå seg sammen med. Men jeg tillater meg å mene noe om Ulvik, siden jeg bor her og skal få pleie her på mine gamle dager.

Fire år

Sponheim anslo før landsmøtet i vår at antall kommuner i Norge bør halveres. Nå sier han at får Venstre makt, vil det skje like raskt som i Danmark.

– Det er nødvendig at det skjer raskt. Det må være mulig å få til en reform i løpet av en 4-års periode. Dette vil bli en viktig sak for Venstre - enten i en ny regjering, eller som vippeparti i Stortinget.

Alle de fire borgerlige partiene fastslår i sine programmer at kommunestrukturen må slankes.

- Det er et tidsspørsmål før vi får en slik reform. Det har skjedd en dramatisk politisk utvikling i både Venstre, Frp og KrF, sier Høyres kommunalpolitiske talsmann Bent Høie.

Dansk modell

Venstre har inntatt det klareste standpunktet til kommunereform. Modellen er dansk, men det skal ikke settes noe minstemål for antall innbyggere i Norge.

– Det er et stort reformbehov i offentlig sektor, særlig fordi alderssammensetningen i befolkningen vil endres så dramatisk. En kommunereform må bli så omfattende at så godt som alle nye kommuner blir store nok til å ha et forsterket sykehjem, mener Sponheim.

Venstre omtaler sin kommunereform som en velferds- og demokratireform. En egen lov skal sikre kommunene en økning fra 40 til 50 prosent av de offentlige oppgavene, med 60 prosent som mål.

– Det vil bli en gigantisk overføring av oppgaver til kommunene, som vil styrke lokaldemokratiet kraftig, mener Sponheim. Han har ingen tro på sterkere interkommunalt samarbeid.

– Det er veldig hyggelig for ordførere og rådmenn å spise smørbrød sammen. Det vet jeg som gammel ordfører. Men det blir et voldsomt demokratisk underskudd når beslutningene flyttes ut av folkevalgte organer. Det er heller ikke en effektiv måte å løse oppgavene på, mener han.

Denne artikkelen sto på trykk i Kommunal Rapports papirutgave nr. 26/2009.

Referansekode i 'Helserådet': OLE 2009 – 4

Stikkord: Kommunereform. Kommunesammenslutning.

SAMMENSLÅING MER AKTUELT

Helsereformen har gjort kommunesammenslåing mer aktuelt for mange lokalpolitikere, tror helseminister Bjarne Håkon Hanssen.

Av [Jan Inge Krossli](#),
1. september 2009

Åtte av ti lokalpolitikere mener flere kommuner bør slå seg sammen, viste meningsmålingen Kommunal Rapport offentliggjorde sist uke.

Helse- og omsorgsminister Bjarne Håkon Hanssen (Ap) synes resultatene i NorgesBarometerets måling blant 1.500 kommunestyrerepresentanter er interessant.

– Har samhandlingsreformen gjort sammenslåing til et mer aktuelt alternativ?

– Mye tyder på det i denne målingen, sier Hanssen.

Akilleshæl

Helseministeren gjentar at kommunesammenslåing ikke er noen forutsetning for at den foreslåtte helsereformen skal lykkes.

– I går besøkte jeg Fosen distriktsmedisinske senter. Her har åtte kommuner samarbeidet i flere år. Så det er fullt mulig.

Men tettere samarbeid mellom kommuner er helt nødvendig å få til, og Hanssen innrømmer at det bekymrer han.

– Ja, det er en akilleshæl i reformen. Jeg er veldig opptatt av å få lokalt folkevalgte til å forstå at de må samarbeide med andre kommuner for at reformen skal lykkes. I denne målingen gir lokalpolitikere uttrykk for at de har forstått dette. Det er bra.

– Håper du de gjør alvor av å slå seg sammen?

– Jeg har ikke følelseslivet mitt knyttet til en kommunereform, men til samhandlingsreformen, sier Hanssen.

Overmoden reform

Økonomiprofessor Jørn Rattsø ved NTNU i Trondheim var tidlig ute med å mene at helsereformen krever sammenslåinger. Han sier til Kommunal Rapport at en strukturreform er overmoden.

– Det har vært en kraftig utvikling av tjenestene, med økende krav til kompetanse. Stadig flere i kommunene erkjenner at det er et gap mellom kommunestrukturen og tjenestene som skal ytes, sier han.

Rattsø mener den sterke støtten blant lokalt folkevalgte kan gjøre det lettere å få til en nasjonal reform. Han avviser interkommunalt samarbeid som en lite effektiv og lite demokratisk løsning, og mener sammenslåinger er den eneste varige løsningen.

Han poengterer at større og sterkere kommuner er en måte å sikre gode, kommunale tilbud i distriktene. Byene klarer seg alltid.

Geir Vinsand i NIVI analyse har bistått mange kommuner med interkommunalt samarbeid, men mener at dette for de aller fleste bør være en vei til sammenslåing. Han er ikke overrasket over at åtte av ti folkevalgte ønsker det, og er enig i at en strukturreform er overmoden.

– Dette er holdninger jeg kjenner godt igjen fra kommunene. Det er en ny situasjon med et sterkt reformpress ovenfra. Alvoret er i ferd med å sige inn. Det er en ny trend at enkeltkommuner ønsker hjelp til å utvikle en langsiktig strategi som inkluderer sammenslåing, sier Vinsand, som var sekretær for Christiansen-utvalget som utredet kommunestruktur tidlig på 1990-tallet.

Han mener samhandlingsreformen er den første reformen som klart sier at strukturrendringer er nødvendig for å klare å løse oppgaver.

– Men helse er ikke det eneste området hvor kompetansen i førstelinjen er for svak. Staten må komme inn med støttebåde i skolen og barnevernet for at kommunene skal klare å løse sine lovpålagte oppgaver.

Denne artikkelen sto på trykk i Kommunal Rapports papirutgave nr. 27/2009.

Referansekode i 'Helsrådet': OLE 2009 – 5

Stikkord: Samhandlingsreform. Helsereform. Kommunesammenslutning.

RØDGRØNN KOMMUNEREFORM

Helsereformen blir den største utfordringen til kommunene fra Stoltenberg III. Den blir de rødgrønnes kommunereform.

Kommentar av [Jan Inge Krossli](#),
15. september 2009

Norges første rødgrønne koalisjonsregjering vant en historisk seier i mandagens valg.

Skuta Norge har bare mindre skader etter at kaptein Jens Stoltenberg har styrt den gjennom den internasjonale finansstormen. På valgdagen framsto han som det trygge og sikre alternativet til borgerlig kaos - og en mørkeblå regjering ledet av Siv Jensen.

Valgresultatet tyder på at regjeringsspørsmålet var sjeldent viktig for velgerne i år. De to antatt mest ansvarlige og styringsdyktige partiene - Ap og Høyre - ble valgets store vinnere. SV, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre havnet i skyggen. Folk flest løftet ikke Siv Jensen fram som statsminister. Frp holdt stillingen, men tapte velgerne de har erobret de siste fire årene.

Dessverre er trolig regjeringsskranglingen også en viktig grunn til at valgdeltakelsen ble rekordlave 73 prosent.

Nå starter harde forhandlinger om en ny rødgrønn regjeringsplattform.

Valget har gitt en maktforskyvning mellom de tre partiene som kan få konsekvenser. Storebror Ap er blitt enda større, og vil etter kjøttvekta kreve større politisk gjennomslag - og flere statsråder. Men SV har "ofret" fire representanter for samarbeidet, og kan også kreve større politisk uttelling. Kommunalministeren er en av de siste postene Sp vil gi slipp på, og Magnhild Meltveit Kleppa fortsetter trolig som statsråd. Hun har særlig det siste året klart å få penger til kommunene - både i budsjetter og i krisepakken.

Politisk ligger det mange føringer i forslag regjeringen allerede har lagt fram. Samtidig er mye uavklart. Et godt eksempel på begge deler er samhandlingsreformen. Stortingsmeldingen som kom før sommeren, var lite konkret.

Professor Anne Lise Fimreite advarte her i avisa kommunene mot å si ja til "møkkajobben" med å kutte helseutgiftene, og i valgkampen er det kommet kritikk fra flere professorer.

Når regjeringen nå skal i gang med å konkretisere reformen, vil flere

hovedspørsmål angå kommunene: Hvordan skal ansvaret helseforetak-kommuner klargjøres? Hvordan skal den kommunale medfinansieringen organiseres slik at kommunene ikke sitter igjen med svarteper? Og ikke minst: Hvordan skal kommunene samarbeide for å løse nye, store oppgaver?

Helseminister Bjarne Håkon Hanssen sa her i avisa i valgkampen at han ikke har følelser knyttet til kommunestruktur. Men det har Sp. Kleppa tviholder på at helsereformen ikke er noen strukturreform, og vil over nyttår legge fram forslag om å lovfeste samkommune som samarbeidsmodell.

Det er et paradoks at helsereformen kan sette ny fart i arbeidet med kommunesammenslåinger, selv med en kommunalminister fra Sp. Mange i Ap håper det. Den kan bli utslagsgivende for kommunenes vurderinger av hvordan de best kan løse flere og mer komplekse oppgaver.

Erfaringene fra de siste fire årene, tyder på at de rødgrønne vil fortsette å øke kommunenes inntekter. Men forslag gjennom valgkampen tyder også på at det vil bli nok av nye oppgaver å bruke pengene på.

Når SV-leder Kristin Halvorsen på tampen av valgkampen lanserte sine tre viktigste krav i nye regjeringsforhandlinger, griper to av dem dypt og direkte inn i kommunenes virksomhet. Som tjenesteyter vil SV at kommunene skal etterleve en ny, nasjonal norm for lærertetthet. Kommunene som arbeidsgiver skal få en stor statlig likelønnsrett inn i lønnsoppgjøret neste år, hvis SV får gjennomslag.

Disse forslagene kan bidra til å styrke skolen og gjøre kommunene til en mer attraktiv arbeidsplass. Baksiden er at både det politiske og administrative handlingsrommet i kommunene begrenses.

Denne artikkelen sto på trykk i Kommunal Rapports papirutgave nr. 29/2009.

Referansekode: OLE 2009 – 6

Stikkord: Kommunereform. Samhandlingsreform.

NYTT OM ORDNINGEN MED PASIENTOMBUD

Bedre rettigheter for nye brukere og flere pasienter

Pasientombudsordningen heter fra 1. september Pasient- og brukerombudet, og er utvidet til å omfatte kommunale helse- og sosialtjenester i tillegg til spesialisthelsetjenester. Dermed får også brukerne av de kommunale helse- og sosialtjenestene et ombud som arbeider for deres behov, interesser og rettssikkerhet.

– Dette blir en stor forbedring for de som benytter seg av tilbud på flere nivåer i helsetjenesten. Endringene er også en utvidelse av mulighetene for pasienter, brukere og pårørende til å fremme sine interesser, sier helsedirektør Bjørn-Inge Larsen.

Ordningen med Pasientombud har vært lovbestemt siden 1. januar 2001, og har vært et organ som har gitt råd, veiledning og informasjon til pasienter og pårørende som har vært i kontakt med spesialisthelsetjenesten. Det er 18 pasientombud, ett i hvert fylke, med unntak av Hedmark og Oppland som har ett felles. I 2008 fikk ombudene på landsbasis 10 978 henvendelser.

Viktig utvidelse

Utvidelsen av ordningen fra 1. september innebærer at Pasient- og brukerombudet også skal motta henvendelser som gjelder fastleger, legevakt, fengselshelsetjeneste, fysioterapi, psykisk helseteam, rusteam, hjemmesykepleie og sykehjem. Ordningen omfatter også kommunale sosialtjenester som brukerstyrt personlig assistanse, praktisk bistand/hjemmehjelp, tiltak for rusmiddelavhengige, avlastning og støtte-

kontakt. Unntak fra ordningen er økonomisk sosialhjelp og miljørettet helsevern.

– Pasient- og brukerombudet bidrar med pasienterfaring og innsikt i helsesektoren for å løse eventuelle problemer som pasienter, brukere og pårørende måtte ha. Vi har god erfaring fra de åtte årene ordningen har eksistert, og er nå glade for å kunne utvide tilbudet til flere grupper. Det er viktig at de som kommer i kontakt med helsesektoren, har en uavhengig instans som pasient- og brukerombudet, sier Larsen.

Rådgiver og veileder

Pasient- og brukerombudet har kontor i landets fylker og gir råd, veiledning og informasjon om rettigheter til pasienter, brukere og pårørende. Ombudet hjelper til med å finne rett instans for å oppklare eller klage på vedtak eller behandling. Den enkelte står fritt til å følge rådene man får av ombudet.

Pasient- og brukerombudet mottar henvendelser per telefon, e-post og brev. Ombudet arbeider på pasientenes vegne, og kan sende saker til tjenestestedet for tilbakemelding, eller videre til et formelt klageorgan.

Fakta:

- 1. september bytter Pasientombudet navn til Pasient- og brukerombudet.
- Ordningen vil fra 1. september bli utvidet fra bare å gjelde spesialisthelsetjenesten, til å innlemme kommunale helse- og sosialtjenester.
- Pasient- og brukerombudet er et uavhengig organ som gir råd, veiledning og informasjon om rettigheter til pasienter, brukere og pårørende.
- Ombudet har taushetsplikt.
- Tilbudet er gratis og man er om ønskelig garantert full anonymitet.
- Pasientombudet har siden 1. januar 2001 vært lovbestemt gjennom pasientrettighetsloven. 8. mai 2008 vedtok et samlet Storting endringene som Regjeringen forslø i Odeltingsproposisjon 23 (2007-2008), med oppstart 1. september 2009.
- I 2008 hadde pasientombudene 10 978 henvendelser på landsbasis.
- Oslo kommune ved helse- og sosialombudet driver pasient- og brukerombudsordningen for Staten i Oslo.

Referansekode: KVA 2009 – 2

Stikkord: Pasientombud. Pasient- og brukerombud. Helsedirektoratet.

HELSE RÅDET

Nytt fra emnebibliotek for samfunnsmedisin og folkehelsearbeid
Helsebiblioteket, Nasjonalt Kunnskapssenter for helsetjenesten

Postboks 7004 St. Olavs plass, 0130 Oslo

Redaktør: Anders Smith

Telefon 92 89 56 16

Internett: <http://www.helsebiblioteket.no>

e-post: smi@helsebiblioteket.no